

De Vlaamse Beweging versterkt maar verdeeld. Leuven 1932-1940. * I

JAN HUNIN, aspirant N.F.W.O.

De stroomversnelling waarin de Vlaamse Beweging vanaf het eind van de jaren twintig terecht was gekomen en de daaropvolgende taalwetten hadden ook in Leuven de taaltoestanden ingrijpend veranderd. Maar in plaats van de Vlaamse Beweging te verlammen, leidde de snelle vernederlandsing van onderwijs en bestuur in 1929 en volgende jaren er een slotoffensief in voor de „volledige en totale” eentaligheid. Zowel bij socialisten als katholieken waren er partijleden die erop aandrongen om de taalwetten toe te passen naar de geest, d.w.z. zonder de uitzonderingsbepalingen die voor de Franstalige minderheid voorzien waren. Maar de scherpe links-rechts tegenstellingen van de jaren dertig zouden een efficiënte samenwerking tussen de vlaamsgezinden belemmeren.

1. In verdeelde slagorde

Op 21 januari 1932 werd door een aantal leden van de Katholieke Vlaamse Bond de samenwerkende vennootschap Vlaams Huis opgericht¹. Onder de initiatiefnemers bevonden zich Davidsfondssecretaris Eduard Amter en de voorzitter van het Vlaamse Front, Pieter Finné. Met de financiële steun van de brouwerij Atlas werd in de Bondgenotenlaan een schoenfabriekje opgekocht, dat zou worden omgevormd tot een ontmoetingscentrum voor vlaamsgezinden. Al na enkele maanden werd duidelijk dat het initiatief een voltrefter was, tot verbazing van Fl. Van der Mueren, de secretaris van de Katholieke Vlaamse Bond: „Ik stond er sceptisch tegenover, maar nu moet ik bekennen dat het iets heeft teweeggebracht”².

Begin juli hielden de fronters voor het eerst in jaren een partijzitting in een van de vergaderzalen van het Vlaams Huis. Finné had evenwel nagelaten daarvan

* Uit onze licenciaatsverhandeling *Leuven Vlaams, anders bekeken. De strijd voor het minimum-programma 1914-1940*, Leuven 1990 (promotor Prof. Dr. L. Wils). In vorige nummers van *Wetenschappelijke Tijdingen* 1991 en 1992 verschenen al „Leuven Vlaams 1912-1922” en „De socialisten vooraan in de taalstrijd (1922-1932)”.

1. *Journal des Petites Affiches*, 25 januari 1932.

2. Aan Raport, 22 juli 1932; AMCV (Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven), M 864 (dossier Floris Van der Mueren).

de beheerraad op de hoogte te brengen. Het katholieke gemeenteraadslid Alfred Raport schreef daarover een scherpe brief aan Van der Mueren, die het incident betreunde³. De sterke positie van het vlaams-nationalisme bleek ook uit de organisatie van de Guldensporenviering in 1932. Het Bestendig Sporencomité, dat werd voorgezeten door Davidsfondssecretaris Amter, besliste om alleen de vlaams-nationalistische senator Edmond Van Dieren uit te nodigen om de feestrede uit te spreken, hoewel begin juni in het Vlaams Huis was overeengekomen om uit elke partij één spreker te sturen⁴. Uit protest tegen de gang van zaken gaf de socialist Jan Huyberechts, die zelf 15 jaar lang deel had uitgemaakt van het organisatiecomité, zijn ontslag⁵.

De gebeurtenissen in het eerste semester van 1932 toonden niet alleen aan dat de Vlaamse Beweging nieuwe vleugels kreeg, maar ook dat de verdeeldheid toenam tussen katholieke en vrijzinnige flaminganten. Op 8 mei liet *De Volkswil* de alarmbel voor de eerste maal rinkelen. Het socialistische weekblad nam er (terecht) aanstoot aan dat een christelijke vakbond in een van de vergaderzalen van het Vlaams Huis een meeting had gehouden. De kloof tussen links en rechts werd nog verbreed door het verschijnen in juli van het eerste nummer van *Nieuw Leuven*, het blad van de Katholieke Vlaamse Bond. Beheer en redactie waren gevestigd in de Goudbloemstraat 40, de woonplaats van Van der Mueren. De toon van de artikelen was scherp en getuigde van de groeiende strijdbaarheid van de Vlaamse Beweging. Het inleidend woord was niet mals voor de Franssprekende Leuvense burgerij: „Als Leuvenaars zijn wij ook Vlamingen, geen één zal het ons afdoen. De Vlamingen „flamands de cœur” zijn sinds jaren de wereld uit: wie thans Vlaming zegt, zegt ook: anti-frankiljon”. Het blad had zichtbaar geen vertrouwen in de traditionele partijen om het taalvraagstuk op te lossen: „Voor een Leuenaar, Vlaming, lopen hier nog vele katjes te geselen rond: blauwe en gele en rode. De karwats zal kleurenblind zijn, katjes, maar er duchtig op los slaan.”

Op 17 juli 1932 maakte Van der Mueren aan de katholiek Raport, die zich niet meer kandidaat wilde stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen van oktober, de plannen van de Katholieke Vlaamse Bond bekend om een eigen lijst voor te dragen. Volgens Van der Mueren, die zich opwierp als kandidaat-gemeenteraadslid, was die ontwikkeling onvermijdelijk „om de traditie te verzekeren in personen die vertrouwen bieden (na uw aftreden is er niemand meer) en om een nationalistische lijst overbodig te maken (die geen ernstige kandidaten

3. Van der Mueren aan Raport, 22 juli 1932; AMCV, M 864.

4. Tot en met 1931 hadden in Leuven al heel wat personaliteiten het woord gevoerd: drie katholieken (De Groeve, F. Van Cauwelaert en A. Van de Perre), drie socialisten (A. Deswarte, D. Boens en L. Craeybeckx) en vier fronters (De Clerck, D'Haese, Uyterhoeven en E. Van Dieren). Bij gebrek aan kandidaten en aan vlaamsgezindheid was de liberale partij maar tweemaal vertegenwoordigd (door A. Hans); *De Volkswil*, 16 juli 1933.

5. *De Volkswil*, 16 juli 1933. Huyberechts was zelfs enkele jaren voorzitter geweest.

heeft en ook niet bepaald katholiek is)''⁶. Op de lijst van de Kristene Vlaamse Volkspartij (K.V.V.) stond ook de gewezen gemeente-onderwijzer Emiel Van Haegendoren, die na de oorlog was afgezet voor activisme, en Mevrouw Amter, de vrouw (?) van de Davidsfondssecretaris. De poging van Van der Mueren om als oud-voorzitter van het Christen Democratisch Verbond, ook een akkoord af te sluiten met de christelijke arbeidersbeweging en zo de katholieke partij te doen uiteenscheuren, mislukte⁷.

Door het vertrek van een groep flaminganten naar de Kristene Vlaamse Volkspartij en door het uiteenvallen van de katholieke middenstandsorganisatie na het vertrek van Jozef Clynmans kon het fransgezinde burgerement zijn machtspositie behouden. De conservatieve Katholieke Kring was opnieuw goed vertegenwoordigd op de kandidatenlijst. De enige uitgesproken flamingant bij de katholieken was Raport, die toch nog bereid was gevonden om zich opnieuw kandidaat te stellen⁸.

In de socialistische partij daarentegen wierp de jarenlange vlaamsgezinde propaganda vruchten af. Bij de poll kwam Jan Huyberechts, die in 1926 op het nippertje een gemeenteraadzetel gemist had, op de zevende plaats. Hij had zijn bestuurszetel bij de Vlaamse Oudstrijdersvereniging opgegeven om zich volledig in de partijpolitiek te engageren. Een grote verrassing was het uitstekende resultaat van Emiel Frantzen, de afgezette gemeenteonderwijzer die naar Leuven was teruggekeerd. In de poll moest hij alleen partijleider Edmond Doms en de ondernemer Jean Thiriart laten voorgaan.

Haar vlaamsgezinde opstelling legde de socialistische partij geen windeieren. Zij werd de grootste partij van Leuven en behield negen verkozenen in de gemeenteraad, wat op zich al een succes was door de daling van het aantal te winnen zetels. De liberalen, waarvan de anti-vlaamsgezinde opstelling was gemilderd na de heroprichting van het Willemsfonds in januari 1932⁹, verloren één zetel, de katholieken twee. Van der Mueren werd verkozen met meer dan dubbel zoveel stemmen als het Vlaamse Front gekregen had in 1926. Door het succes van de K.V.V. was meteen het einde bezegeld van de Leuvense Frontpartij, waarvan de vrijzinnige aanhangers hadden kunnen beletten dat het or-

6. AMCV, M 864.

7. *De Volkswil*, 4 september 1932.

8. Bij de parlementsverkiezingen van november 1932 werd Raport als senator verkozen. Het is niet uitgesloten dat aan de katholieke advocaat concrete beloften werden gedaan in ruil voor zijn terugkeer in de gemeentepolitiek. Daarop wijst in elk geval een brief van Van der Mueren aan Raport: „'t Is niet door de Associatie dat men U op een verkiesbare plaats zet.” AMCV, M 864.

9. *De Vrijheid*, 21 en 28 november 1931 en 9 januari 1932. Het ledenaantal van het Willemsfonds bedroeg in de jaren dertig een tachtigtal. De werking van de liberale cultuurvereniging beperkte zich tot gemiddeld vijf voordrachtavonden per jaar; ADOL (Archief en Documentatiecentrum voor het liberalisme), Willemsfonds, afdeling Leuven.

dewoord werd gegeven om voor Van der Mueren te stemmen¹⁰. In de nieuwe gemeenteraad zetelden naast de vertegenwoordigers van de K.V.V. 9 socialisten, 4 liberalen en 9 katholieken.

Hoewel de kiezer de voortzetting van het oude schepencollege had afgekeurd, knoopten de liberalen onderhandelingen aan met de katholieken¹¹. Maar de levensbeschouwelijke tegenstellingen liepen hoog op naar aanleiding van de wetgevende verkiezingen van november 1932, die in het teken stonden van het schoolvraagstuk.

Pas na lange onderhandelingen verklaarde de katholieke partij zich bereid om met de liberalen scheid te gaan onder dezelfde voorwaarden als in 1926. Uittredend burgemeester Remi Vandervaeeren deed in persoonlijke naam nog meer toegevingen. Hij beloofde zelfs zijn burgemeesterszetel af te staan als de liberalen erin zouden toestemmen „gelijk welke toelage aan het vrij onderwijs te verlenen”. Maar in plaats van op het katholieke voorstel in te gaan dreef de liberale partij haar eisen op in een 15-puntenprogramma dat te nemen of te laten was. Het was de overname van het liberale programma voor de gemeenteraadsverkiezingen, wat wees op haar sterke onderhandelingspositie. De 15 punten wezen de subsidiëring van het vrij onderwijs af, evenals een akkoord over de benoemingspolitiek, waarop de katholieke partij sterk had aangedrongen. Op Vlaams gebied hield het liberale eisenpakket een verbod in om 11 juli en 1 mei officieel te vieren. Het stelde bovendien het behoud voor van het onderwijs van de Franse taal in het basisonderwijs „binnen de perken voorzien door de wet”, waarover algemene eensgezindheid bestond, met inbegrip van Van der Mueren. En volgens het 15-puntenprogramma zou de taalwet in bestuurszaken toegepast worden „volgens de geest dezer wet, zonder iemand te krenken”.

Op de vernederende voorstellen van de Liberale Vereniging deed de katholieke partij op dinsdag 3 januari nog een ultiem tegenvoorstel: ze liet de eis vallen van subsidiëring van het vrij onderwijs, als er een akkoord kon bereikt worden over de benoemingspolitiek en de zetelverdeling. Maar de liberalen hielden het been stijf. Op 9 januari 1933 aanvaardde de socialistische partij de 15 punten, waarmee er een einde kwam aan de langste onderhandelingen uit de Leuvense stadsgeschiedenis.

In navolging van Antwerpen kreeg Leuven een rood-blauw schepencollege. De liberale voorman Raoul Claes werd burgemeester en was tegelijk bevoegd voor het onderwijs, zoals in het akkoord was voorzien. Zijn partijgenoot L. Van Leeuw bleef schepen van de Burgerlijke Stand. De socialistische partij kreeg drie vertegenwoordigers in het schepencollege.

10. *De Volkswil*, 3 oktober 1932.

11. Over de besprekingen tussen liberalen en katholieken zie de brochure van de katholieke kiesvereniging *De oorsprong van het liberaal-socialistische verbond. De verantwoordelijkheden*; SAL (Stadsarchief Leuven), 9434.

2. Naar de volledige vernederlandsing

Om in het schepencollege te komen hadden de socialisten een hoge prijs betaald, ook op Vlaams gebied. Maar of zij hun vlaamsgezindheid zouden opofferen op het altaar van de bestuursmeerderheid, viel af te wachten. In elk geval liet het kersverse socialistische gemeenteraadslid Frantzen op 22 januari 1933 in *De Volkswil* verstaan dat de taalwet in bestuurszaken moest toegepast worden „naar de letter, niet naar de geest”. Het was een niet mis te verstane waarschuwing aan het adres van de liberalen.

Volgens de taalwet in bestuurszaken van 1932 hadden de burgemeester of de afzonderlijke schepenen de bevoegdheid om Franstalige verslagen te laten opstellen, maar daarvan werd geen gebruik gemaakt of tenminste zeer weinig. Want alle stadhuisbedienden waren Nederlandstalig en in mei 1933 beklemtoonde de provinciegouverneur dat artikel 5 van de taalwet alleen van toepassing was „voor eene bepaalde studie, voor bijzondere gevallen, welke buiten de gewone bezigheden van de betrokken technicus vallen”¹². Op het gebied van de externe tweetaligheid voegde het schepencollege een Franse vertaling bij een groot aantal mededelingen. Het schepencollege had daarvoor in november 1932 de goedkeuring gekregen van de gouverneur, die zelf steunde op een uitspraak van Frans Van Cauwelaert in de Kamer. Aan Franstalige briefschrijvers antwoordde het stadsbestuur in het Frans, ongeacht hun kennis van de Nederlandse taal. Tijdens de gemeenteraadszitting van 18 mei 1933 kwam daartegen verzet van Raport, Van der Mueren én Frantzen, die beweerde in naam te spreken van de socialistische fractie. De gewezen activist, die wegens zijn verleden op gespannen voet leefde met burgemeester Claes, stelde voor de zaak voor bespreking opnieuw naar de Verenigde Afdelingen te sturen.

De schijnbare eensgezindheid tussen katholieke en vrijzinnige flaminganten werd verstoord door de interpellaties van Van der Mueren over de Guldensporenviering van 1933 in de Afdelingen op 13 juni en in de gemeenteraad twee weken later. De vertegenwoordiger van de K.V.V. vroeg onder meer de bevlaging van het stadhuis en een toelage van 2.500 frank voor het Bestendig Sporencomité. Zijn laatste voorstel was flagrant in strijd met het 15-puntenakkoord. Een tegenvoorstel van de katholiek Raport om alleen de Belgische driekleur uit te hangen op 11 juli, vond evenmin genade in de ogen van liberalen en socialisten. De subsidieaanvraag was bij voorbaat kansloos, omdat het Guldensporencomité volledig in vlaams-nationalistische handen was afgegleeden. In 1933 werden opnieuw twee fronters, de kamerleden Thomas De Backer en Herman Vos, uitgenodigd voor de feestrede in het stadspark. *De Volkswil* gaf met enig leedvermaak een verslag van de traditionele optocht. Volgens het socialistische weekblad liepen er tussen de twee à driehonderd deelnemers

12. Aan de burgemeester, 23 mei 1933; SAL 24.182.

nog geen tien Leuvenaars. De socialistische partij had, zoals het Willemsfonds, eigen Sporenfeesten ingericht.

Als oud-voorzitter van het Bestendig Sporencomité kreeg de socialist Huyberechts van de katholieke flaminganten de volle lading voor zijn „verraad” aan de Vlaamse zaak, omdat hij het voorstel van Van der Mueren inzake de bevlaging van het stadhuis niet had gesteund¹³. Op 16 juli kon de gewezen bestuurder van de Vlaamse Oudstrijders daarover zijn gal uitspuwen in *De Volkswil*: „Het zou belangwekkend zijn, konden we deze vergadering herleven, maar met een katholiek-liberale meerderheid in het schepencollege”. Huyberechts wist waarover hij sprak. Toen Doms in 1929 een gelijkaardig voorstel had gedaan, had hij helemaal geen steun gekregen vanop de rechtse banken.

Van der Mueren was zijn interpellatie over de Guldensporenviering aan zijn kiezerspubliek verplicht geweest, maar de gevolgen ervan waren zeer negatief. Zoals te verwachten was, maakten zijn voorstellen geen enkele kans, maar bovendien vergrootten ze de tegenstellingen tussen de linkse en rechtse flaminganten. Op 11 juni 1932 verscheen in *De Volkswil* een zeer kritisch artikel over het Vlaams Huis, waarin stond dat vele socialistische leden zich als aandeelhouder hadden teruggetrokken. Het Vlaams Huis werd door het blad van de socialistische leden een „nest” van frontiers genoemd.

De verdeeldheid in het vlaamsgezinde kamp voorspelde weinig goeds voor de besprekingen over de taal van de briefwisseling. Op 31 augustus had minister van Binnenlandse Zaken Prosper Poulet in antwoord op een parlementaire vraag van Rapport aan de gemeenteraad uitdrukkelijk de toestemming gegeven om een reglement uit te vaardigen over de taal van de briefwisseling en van de mededelingen¹⁴. Op 26 september 1933 ging burgemeester Claes in de Verenigde Afdelingen akkoord met het opstellen van een gemeentereglement, maar hij vroeg de raadsleden om gematigd te zijn, „gezien de bijzondere toestand van de stad Leuven met 1.500 Waalse studenten en 2.640 inwoners die geen Nederlands verstaan”. Er werd overeengekomen om zoals in Antwerpen alleen Franstalige antwoorden te sturen aan de Nederlandsonkundige inwoners, waarvan een lijst zou worden opgemaakt op basis van de bevolkingstelling van 1930. Verder zouden de stadsmededelingen slechts in een aantal welomschreven gevallen van een Franse vertaling voorzien worden, namelijk

13. L. Wils vergist zich wanneer hij in het tweede deel van zijn *Honderd jaar Vlaamse beweging* (p. 194) schrijft dat bij de Sporenviering van 1932 de socialistische leden niet te vinden waren voor de bevlaging van het stadhuis. Burgemeester Vandervaeren stelde zelf zijn veto tegen het voorstel van het Bestendig Sporencomité, zonder de gemeenteraad te raadplegen. Doms had zich op 25 juni in het Federaal Comité van het arrondissement Leuven uitgesproken voor het uitsteken van de leeuwvlag, ook al noemde partijsecretaris Klein het „de vlag der frontiers”.

14. Op 5 en 12 juli; SAL, 24.182.

„, wanneer zij zich richten tot de inwoners van een ander taalregime”¹⁵. In de praktijk ging het om politiebevelen en de aankondiging van carnaval (in beide gevallen ook voor studenten bedoeld) en om mededelingen in verband met jaarmarkten en dierenziekten, die aan Waalse gemeenten gestuurd werden. Op 1 oktober 1933 schreef *De Volkswil* dat het taalprobleem nu definitief van de baan was, maar het socialistische gemeenteraadslid Frantzen, die met de uitwerking van het gemeentereglement belast was, voelde blijkbaar nattigheid, want op 9 november schreef hij een waarschuwende brief aan het stadsbestuur: „, Wanneer mijn voorstel niet op de dagorde van de raad komt, dan zal ik de burgemeester en de schepenen ondervragen over dat punt”. In plaats daarvan werd het voorstel van Frantzen opnieuw naar de Verenigde Afdelingen gestuurd, waar het op 21 november onder vuur werd genomen door Doms. De socialistische partijleider had het vooral gemunt op de verplichting om ook de socio-culturele verenigingen aan de vernederlandsingsmaatregelen te onderwerpen. Om aanspraak te kunnen maken op een stadstoelage moesten volgens het ontwerp van gemeentereglement hun affiches minstens tweetalig zijn met een voorrangpositie voor het Nederlands. Waarschijnlijk had Frantzen die bepaling opgenomen zonder inspraak van zijn collega's-gemeenteraadsleden. Maar de oproep van Doms kende weinig bijval, omdat op 14 november in de gemeenteraad nog maar eens was gebleken hoe de taaltoestanden op dat gebied waren. Op de affiche van een tentoonstelling ter ere van de overleden Leuvense kunstschilder Hodru kreeg het Nederlands een tweede-rangplaats. Dat stuitte vele gemeenteraadsleden tegen de borst, omdat de leden van de inrichtende „, Les Amis du Musée” bijna volledig de bestuurscommissie van het stadsmuseum uitmaakten. Op de vergadering van de Verenigde Afdelingen werd de toon aangegeven door Frantzen, Van der Mueren en vooral Raport, die het taalreglement liet verstrengen. Om paal en perk te stellen aan het Frans spreken van bedienden in stadsdienst werd bepaald dat alle bedienden die onvoldoende Nederlands kenden, zich moesten aanmelden. Bovendien zou de gemeenteraad geen punten meer behandelen waarvan de dossiers niet conform de taalwet waren. Er was dus sprake van een sanctie, hoewel minister van Binnenlandse Zaken Prosper Pouillet op 31 augustus 1933 in het parlement de onwettelijkheid daarvan had beklemtoond.

Bij de socialisten werd het radicale voorstel van Frantzen niet goed onthaald, want op 15 december 1933, na een speciale partijvergadering over het taalvraagstuk, stond het niet meer op de agenda van de gemeenteraad. Het was Van der Mueren die het ter sprake bracht. Maar vóór de voltallige vergadering zich opnieuw kon buigen over de ontwerptekst, wees minister Pouillet het opstellen van een lijst op basis van de tienjaarlijkse volkstelling af, „, omdat het als verplichting of leiding voor de diensten zou kunnen beschouwd worden,

15. Ontwerptekst van het gemeentereglement; SAL, 24.182.

niet enkel voor de door hen te geven antwoorden, maar ook voor de van hen uitgaande correspondentie (dat ware zeker strijdig met de wet)''¹⁶. De aanbeveling van Pouillet was een steun in de rug voor de tegenstanders van een taalreglement. Tijdens de gemeenteraadszitting van 26 januari 1934 liet het schepencollege stemmen over zijn eigen voorstel om „de wet toe te passen en geen bijzonder reglement te stemmen''. Het werd met een ruime meerderheid aanvaard. Frantzen, Raport en Van der Mueren onthielden zich¹⁷. Alleen de drie christen-democraten, die tijdens het hele debat hun mond niet hadden opgedaan, stemden tegen.

Wat verstond het schepencollege onder de toepassing van de wet? Omdat er geen lijst van Nederlandsonkundigen beschikbaar was, bleef de administratie de taal van de Franstalige briefschrijvers respecteren, zoals in de meeste Vlaamse steden het geval was. Inzake de taal van de mededelingen hield het schepencollege zich aan het akkoord dat op 26 september 1933 in de Verenigde Afdelingen was bereikt, waarbij alleen affiches die ook voor niet-Leuvenaars bestemd waren, een Franse vertaling kregen. Dat hield een erkenning in van het Vlaamse karakter van Leuven.

Het was opvallend dat het vanaf 1933 de vlaamsgezinde gemeenteraadsleden niet alleen te doen was om de „letter'' van de taalwetten, maar ook om de „geest'' ervan, namelijk de volledige vernederlandsing van het Vlaamse landsdeelte. In die zin moeten ook de interpellaties geïnterpreteerd worden die tot doel hadden de taaltoestanden in enkele stedelijke onderwijsinstellingen te „saneren''. Op 27 juni 1933 haalde de socialist Huyberechts in de gemeenteraad fel uit naar de taaltoestanden in de kleutertuin van de Bériotstraat, waar nog Franstalige liedjes en verzen werden gezongen en voorgedragen. Omdat de school alleen gefinancierd werd door de ouders, was zij onttrokken aan het staatstoezicht en was dus niet onderworpen aan de taalwet op het lager onderwijs, waarin bepaald was dat er niet vóór het vijfde leerjaar mocht begonnen worden met het onderwijs van de tweede taal. Op 15 december 1933 bleek dat de concurrentieslag tussen het vrij en het officieel onderwijs de plaats was waar het schoentje neep. Volgens de liberale burgemeester Claes, die tegelijk schepen van Onderwijs was, hadden sommige ouders ermee gedreigd hun kinderen naar het vrij onderwijs te sturen als het gemeentebestuur geen rekening hield met hun verlangens.

Wordt vervolgd

16. Aan de burgemeester, 30 december 1933; SAL, 24.182.

17. Huyberechts was afwezig.